

נעמה לנסקי
צילום: לירון אלמוג

אישורה מן העבר

בגיל 45, כש"אות מאבשלום" הפך לספר הנמכר ביותר בשנת 2009, הבינה נאוה מקמל-עתיר שהיא סופרת למבוגרים • עכשיו, רגע אחרי הוצאה מחודשת של "הנערה במרפסת ממול", סאגה תל-אביבית, היא מודה: "ההיסטוריה אצלי מתחת לעור, נולדתי 90 שנה מאוחר מדי" • ראיון עם סופרת שלא מפחדת מנוסטלגיה

כשסיימה את כתיבת התמסרה באופן מוחלט, במהלך שלוש שנים וחצי, לכי תיבת "אות מאבשלום", ספרה הראי שון למבוגרים המבוסס על סיפור חייו של אבשלום פיינברג, ממיסדי מחתרת ניל"י. על פי נתוני רשת טימזקי היא "אות מאבשלום" הספר הנמכר ביותר בשנה החולפת, ונוכסף הוא שולב בתור כנית הלימודים בתיכונים.

כאשר שככה מעט הסערה שחולל אבי שלום, התפנו מקמל-עתיר והוצאת ידי עות ספרים להסתכל אל העתיד, והבינו שמשוה נותר תקוע בעבר: את "הנערה במרפסת ממול", שהוא כמוהק רומן למבוגרים, רגיש ושובה לב, החליטו להוציא מההודרה מחודשת לקהל היעד המתאים.

עשיתם חסד עם הספר

"ואו, חיפשתי בדיוק את המשפט שאמרת עכשיו. נעשה חסד עם הספר. כן, הפילוח שלו לא היה נכון, נער בכיתה ט' לא יכול להתמודד עם ספר כזה. זה כמו למכור בגדים לילדים בחנות המיועדת למבוגרים בלבד. אני זו שביקשה שהספר ייצא לנוער, גם בגלל המשי כה שלי לגילים האלה וכנראה גם בגלל החרדה והפחדים מלעלות על המדף של המבוגרים. היום אני יודעת שהסיפור צריך להחליט בשבילי. גם את "אות מאבשלום" החלטתי לכתוב לנוער, אבל אבשלום, שהוא טיפוס מאוד אסרטיבי, החליט בעמוד השישי בדרך שאין סיכוי, ושם אני לא מייצרת את הספר למבוגרים הוא עובר לטופרת אחרת. בכל זאת, המשכתי לכתוב אותו לנוער, בהתאם להרגשה שלי, אבל אחרי שנתיים הבנתי שאני צריכה להקשיב לאבשלום.

"כשכתבתי את 'אבשלום', הוא כאילו ישב לידי כל הזמן וכיוון אותי. הנוכחות שלו היתה מאוד חזקה בבית והוא עד עכשיו פה, מקשר אותי לאנשים חדשים."

התאהבת בו?

"התאהבתי בו. כמו כולם. לצערי גולדתי 90 שנה מאוחר מדי. אבל יש עוד הרבה דברים שהייתי רוצה לברר איתו ועלי, ואני לא יכולה. עם שרה אהרונוסון תיקשרתי הכי טוב מכולם, ואם היא היתה היום בחיים, אני יודעת שהייתי הופכת לחברות הכי טובות."

נאוה מקמל-עתיר האמינה כל השנים שתורה יגיע, ההלפת חינול, הכנת כקבוק, גיהוק, אמנטיה, סיפור, לישון. אמא, ילדים, חצי משרה, שגרה. וכל אותו הזמן התבשלו בתוכה סיפורים על אש קטנה. בישראל ארוך, איטי, שקט, מגיר נזולים ומשבח טעמים. אחרי שנים גדלו הילדים, והסיפורים החלו לגלוש מתוכה בבת אחת: ספרי ילדים, ספרים לנוער, הצ' גות לנוער המבוססת על הספרים, ולפני שנה, כשהיא בת 45: רב מכר למבוגרים, "אות מאבשלום", שנמכר ביותר מ-75 אלף עותקים.

את יודעת, יש בזה מבר מרגיע לנשים שמקדישות את עצמן לגידול הילדים בשנותיהם הראשונות, גם תורן מגיע. "אני יודעת, בש. במקרה שלי גם לא היתה מבחינתי ברידה אחרת. אלי, בעלי, שירתת בתפקיד כביר בשב"כ ולכן לא היינו משפחה סטנדרטית עם אבא שמסיים את העבודה בשעה חמש ועשרים. הוא תמיד היה יכול רק לקוות לחזור בשעה מסוימת הביתה. הבן הראשון שלנו, תום, בן 22, גולד סמוך לפרוץ האינתיפאדה הראשונה ואני גולדתי אותו לגמרי לבד, ועם פחרים וחרדות איומים ממה שע' לול לקרות אלי. בהמשך לימדתי במשך תקופה מסוימת ספרות בתיכון בליך ברמת גן, ואהבתי מאוד את ההוראה ואת הקשר עם התלמידים, אבל הכתיבה היתה הרבה מאוד שנים ב'חולד'. היה לי חשוב לשמור על משפחה מלוכדת ומתפקדת, ובזמן הזה התחילו לנבט בתוכי ספרים. אני גם לא יכולה להתפרש יותר מדי, כי אני רוצה להיות טובה בכל וחיבת שתהיה לי שליטה מלאה על הדברים - על החיים של הילדים שלי, ובהמשך על הספרים. רק אחרי שנולדה אופק (בת 16), הבת השנייה שלי, החלטתי להיות אמיצה, לקחת מטפלת ולפנות לי כמה שעות בבקרים בשביל הכתיבה."

אבשלום החליט לבד

לפני עשר שנים, מעט אחרי שנולדה בתה השלישית, סתיו, היא כבר היתה באופן סופי הסופרת נאוה מקמל-עתיר, גם בעיני עצמה. הספר לנוער שכתבה "העדי של עדי" הפך לרב מכר, בהמשך נכתב "מבחן קבלה" שזיכה אותה בפרס זאב, וספרים נוספים לנוער פורטמו, ובהם "הנערה במרפסת ממול", רומן שראה אור בשנת 2006.

הארה בקפה ביאליק

"הנערה במרפסת ממול" בנוי מפסיפס של סיפורים, המרכיבים יחד את קורותיה של משפחה אחת, ופרושים על פני 100 שנה. ברקע מביא הספר גם מתולדותיה של תל אביב, וגיחוחותיה של העיר העברית הראשונה ספור גים בו. "אחד הגיבורים אומר בסוף הספר: 'משפחה, איך שלא תהפוך בה, אם אתה לא חוזר אליה היא חוזרת אליך. זה הכוח של האדמה הזאת, שקושרת משפחות מארש', מקריאה מקמל-עתיר מספרה, 'מכל הספרים שלי, שיחד מדובר באלפי עמודים, זה המשפט הכי אהוב עלי. משפחה ומרינה. שני מרכיבים רומינגנטיים אצלי."

כתיבת הספר ארכה לא פחות מחמש שנים, עובדה המורגשת מאוד בקריאתו. המילים מדורות אך מני וזנות, התיאורים מדויקים אך עשירים. שמים לב שמרי שהי התאמצה מאוד.

"אני כותבת לאט וצריכה ללגום את המילים ולהטמיע אתן", מודה מקמל-עתיר, "אני כותבת ליד החלון במטבח, מלב הבית, מתחת למרפסת עם כלי האוכל הישנים של סבתא שלי. אני זקוקה לאור הנכון ולנוף הנכון. כשעברנו לדירה שלנו לפני חמש שנים, אלה הדברים הראשונים שברקתי. אני לא יכולה לכתוב מול נוף של כביש או מול נוף של חנויות אלא רק מול נוף ירוק עם פס קטן של ים, בימים טובים. ואני כותבת על דפים. רק על דפים. אני חייבת לראות את האותיות ויצאות לי מתחת לאצבעות. כשאני מסיימת לכתוב אני מעלה את מה שנכתב למחשב, ואז את כתב היר אני מעלה באש בכיור המטבח. נפרדת ממנו. אני

"בתור סופרת ילדים לא חוויתי חבטות, ופּתאום פגעו בי אישית". נאוה מקמל-עתי

אני חייבת לראות את האותיות יוצאות לי מתחת לאצבעות. כשאני מסיימת לכתוב אני מעלה את מה שנכתב למחשב, ואז את כתב היד אני מעלה באש בכיור המטבח, נפרדת ממנו"

התאהבתי באבשלום פיינברג, אבל לצערי נולדתי 90 שנה מאוחר מדי. עם שרה אהרונסון תיקשרתי הכי טוב מכולם, ואם היא הייתה היום בחיים, אני יודעת שהיינו הופכות לחברות הכי טובות"

אני פשוט מרגישה שיש סיפורים שאם לא נספר אותם הם ילכו לאיבוד. אני בתחושה שיש כאן המון חתיכות היסטוריה שצריך להחיות. כ'הנערה במרפסת ממו' למדתי איך לעבוד עם ארכיונים, איך לעורר את ההיסטוריה. כבר הייתי מיומנת בלקרוא מסמכים, לערוך תחקיר, וידעתי את החשיבות שבדי סתובבות בשטח. הגעתי לזכרון יעקב, לעתלית, לחרדר, לטורקיה, לפאריס, ואספתי משם את ההיסטוריה".

שני ספריה למבוגרים עובדו למופעים בהשתתפותה, ואיתם היא מסיירת בארץ, ומיד אחרי שסיימה את "אות מאבשלום" כתבה מחזה לנוער בשם "תתחילי לחייך" (בכימויו של ארו שפירי). "קרה לי מהפך בחיים, אין ספק", היא אומרת. להצלחה גדולה מתלוות בדרך כלל גם חוויות לא נעימות.

"כן, גיליתי גם את זה. בתור סופרת ילדים פינקו אותי, לא חוויתי חבטות. ופתאום אחרי 'אות מאבשלום' התפרסם מה ביקורת מאוד קניבליט ומעליבה כלפיי באחד העיתר נים. הסתב ביקר את הספר אבל בחר לפגוע גם בי אישית. בין אלפי תגובות טובות שמרפדות את האנג, פתאום מגיע אדם אחד בלבד וגורם כל כך הרבה צער וכאב, עד כדי כך שאת שוכחת את כל הטוב. לא ידעתי איך להתמודד עם זה, הוא גרם לי כל כך הרבה צער וכאב. אלי והחברות הקרר בות שלי היו צריכים לאסוף אותי ולהסיט את הפנים שלי לכיוון כל הרברים הטובים. הבנתי שכשאת מצליחה, יש מי שהצלחה שלך לא נעימה לו. וחוויתי והבנתי משפט שאני מאוד מאמינה בו - מי שכתב לא צריך לטפוד את המילים, אלא לשקול אותן".

naama@israelhayom.co.il

עומדים כתף אל כתף כאלו לחשים טוד וה אל זה. המלצית מתקרבת אלי ושואלת אותי, 'את הומנת נס כפול?', וענית, 'הנה, מצאתי'. שני בתים שהתאימו לי בדיוק לסיפור 'למחרת בבוקר התייצבתי בנגון הטכני של עיריית תל אביב והתחלתי ללמוד את התיקים של הבתים האלה. בכל תיק נשמר כל מסמך מהרגע שהקרקע נרכשת ועד היום. כל בקשת אישור לסגירת מרפסת, מכתבי תלונה של שכי נים, הצבת פנס רחוב. קיבלתי משם המון רעיונות ומידע לספר".

ספרה של מקמל-עתי משובץ בתמונות של בני משפחה, לכאורה כתמונותיהן של הרמויות בספר, שאינן מציאותיות לחלוטין. "ססאם שלי, שהתמונות שלה מופיעות בספר, הגיעה עם סבא שלי מאירופה לתל אביב בשנות ה-20, וכל החיים שלי ליוו אותי הסיפורים על תל אביב והטיוילים בעיה. אחרי מותה פתחתי את הארון שלה ומצאתי מכתבים, פתקים, תמונות והמון חפצים מלאים בסיפורים. הם צודפו לסיפורים שכבר היו לי בראש מהמשפחה, מחברים, והיה צריך ללוש אותם יהה על מצע של סיפורים אמיתיים ודעתי עלילות שהן בחלקן אמיתיות ובחלקן לא. יש מההיסטוריה של תל אביב, חנויות, בתי מלון, בתי קפה ורמויות אמיתיות שמי בקרות בספר".

"ביקורת קניבליט אחת"

מקמל-עתי מרגישה שהיא חייבת את המצע ההיסטורי כדי להתחיל לכתוב. "ההיסטוריה תמיד אצלי מתחת לעור", היא אומרת, "זה לא שלא אצליח לכתוב בלי התשתית הזו,

לא שומרת את הדפים כי הולכים לאיבוד עם זה. כמות הרר פים היא ארירה, ועל כל דף אינסוף גרסאות ומחיקות. אני חושבת על כל מילה שיוצאת ממני, ואם אני אחזור לדפים אני אתחיל לשנות שוב ולהשוות את הגרסאות. השריפה הזו מפנה את הצער. אחרי שאני הופכת את הדפים לאפר ועפר אני יכולה להמשיך לנוע קדימה".

ועד השריפה, מה התחילך שאת עוברת? "לפני המילה הראשונה שנכתבת יש החלטות שצריכות להתקבל. מתוך חמש שנים של כתיבת הספר, שנתיים וחצי מוקרשות להחלטות על הסגנון ועל החומרים. כשהייתי צריכה למסור את 'הנערה' להדפסה לא הייתי מסוגלת, היו צריכים ממש להוציא אותה מהדפוס שלי. זה היה כמו למג סוד תינוק שלך בפעם הראשונה למטפלת. בעיני, הרגע הכי מפחיד של סופר הוא רגע הירידה לרפוס, כי או הוא יודע שכל מה שלא נכנס לטפר כבר לא ייכנס יותר, ומה שנכנס כבר לא ייצא. פתאום אין לך שליטה על משהו שכל כך יקר לך, ואני, כפי ששמת לב, חייבת שליטה. לכתוב ספר במשך חמש שנים זה לתת חתיכה מהנשמה שלך".

איילו החלטות קיבלת, למשל? "ידעתי שאני חייבת למצוא בתים תל-אביביים למקם בהם את הסיפור שלי. במשך שבועיים נסעתי מרמת גן לתל אביב לחפש את הבתים שלי ולא מצאתי. הייתי נוסעת לתל אביב בבוקר וחוזרת בערב בלי בית.

"בתחילת 2002 הסתובבתי באלבני. התחיל לדרת גשם ולא התנה לי מטרייה, או דצתי לקפה ביאליק להיכנס תחת כנפיו. אני מתיישבת לבדי בשולחן ומזמינה נס כפול. הגשם הפסיק, אני מסתכלת דרך החלון ורואה שני בניינים מול,